

8 DAGAR VID VÄRLDENS ÄNDE

Säg Patagonien och de flesta med äventyrsnäsa får vittring. Särskilt mytomspunnet är Eldlandet, Tierra del Fuego, som knappt finns på kartan. Utemagasinet Marie Kjellnäs och Sofie Lantto slog följe med lokala guider, guanacos och kondorer.

TEXT **MARIE KJELLNÄS**
FOTO **SOFIE LANTTO**

En annan dag kan man se en makalös glaciär från den här kammen, i bergsmassivet Cordillera Darwin som blickar ut mot Södra ishavet och Antarktis. En annan dag.

Sujata och Camillia hade det riktigt tufft vissa dagar – men lite akroyoga lättar alltid upp.

Vinden trycker över bröstskogen och sliter i min jacka som en uppretad pitbull. Fötterna känns blytung mot stenskrövlet, det är svårt att avgöra om det alls går framåt eller om jag står och skrovlar på samma plätt. En timme passerar. En till. Vad i helvete?

Där uppe i passet virvlar hagel och täta dimridåer, jag vill dit men ändå inte.

KARTA FRÅN BAMSE

Det är den första riktiga vandringsdagen av åtta och Tierra del Fuego, Eldslandet, hälsar oss med en smocka. Alla vet vad subantarktiskt klimat innebär, alla har packat för exakt detta – men den som någon gång har bildgooglat Patagonien har svårt att hålla förväntningarna i styr. Var är alla taggiga bergskedjor, solsmekta slätter, kalvande glaciärer och mintgröna laguner?

När passet äntligen besegrats och underlaget planar ut väntar en ny överraskning. På vad som känns som ett ögonblick mojar vinden; hagelsvärmen flyr och molnen skingras. Småskrovlet övergår i blocksten och den magnifika vyn över dalen gör det nästan omöjligt att sätta fötterna på rätt

ställe. Fem vita toppar vaktar en sjö av flytande Vicks Blå, flankerad av en frodig urskog. Och är inte det där en kondor, mot solen till? Karta och kompass halas fram, nu ska vi se. Där är passet, sjön ... och de två topparna. Två. Qué?

Jag och mina två lagkamrater står en lång stund och vrider på kartan, som påminner lite om det pedagogiska mittuppslaget i en Bamsetidning, innan vi ger upp och ber guiden Stjepan peka ut vår exakta position. Lite nesligt, det har ju bara gått några timmar sedan vi lämnade

Campamento 1 uppe i kartans högra hörn. Men Stjepan nickar nöjt:

– Helt rätt, vi är precis här, bekräftar han med ett långt pekfinger.

– Men då stämmer inte kartan, vi ser ju fem toppar här?

– Jo, men de där tre är varken höjdmätta eller döpta. Vi ritar in nya grejer efter varje säsong, i takt med att vi utforskar allt större områden. Den som känner sig stark kan ta en topp på vägen och ta med GPS:en.

”VAR ÄR ALLA TAGGIGA BERGSKEDJOR, KALVANDE GLACIÄRER OCH MINTGRÖNA LAGUNER?”

Stjepan heter Pavicic i efternamn. Han är utbildad geolog och känd i multisportkretsar som mannen som grundade värstingtävlingen Patagonian Expedition Race 2004. I lag om fyra springer, klättrar, paddlar och cyklar deltagarna tvärs igenom den subantarktiska vildmarken – varje år en ny rutt, i stort sett otrampad av människofötter. Dyker det mot förmodan upp en stig så kan du tacka guanacos, de lokala kameldjuret som till sättet mer påminner om bergsgetter.

Men vi är inte här för att springa 20 timmar per dygn i en vecka på energidrycksdiet. Vår lilla expedition är en mildare avknoppning.

– Många som deltog i racet sa efteråt att de ville göra alltihop igen, utan att ha så bråttom. Det är ju en oslagbar miljö att tävla i, men vem kan njuta fullt ut när adrenalinet sprutar? Den här gången har vi vänt oss till hyfsat vältränade livsnjutare, säger Stjepan.

Totalt är vi 13 sådana. Vi sammanstrålar med tre lokala guider och en terränggående filmfotograf på ett hotell i Punta Arenas kvällen före avfärd mot nationalparken Karukinka. Jag, Sofie och Magnus är här för att hänföras av naturen och äventyret. Armando och Bache från Mexico berättar om några sprungna maraton – men de har aldrig vandrat i vildmark, burit veckopackning eller sovit i tält.

– Min fru har handlat allt på packlistan och fyllt min rygsäck, hon tog över planeringen helt. Och hon har verkligen ingen erfarenhet! Överlever jag och Armando första dygnet får vi vara nöjda, säger Bache och skrattar.

NÖTTER OCH BARER

Det polska laget betraktar flamset med korsade armar. Rafal, Agnes och Pjotr är här för att reka inför ”den riktiga utmaningen”, om allt går som planerat ska de tävla nästa år.

– När vi väl tävlar vill vi fullfölja. De flesta lagen kommer aldrig i mål, men om vi lär känna miljön har vi en stor fördel, konstaterar Rafal.

Kanadensiska Stephanie bildar lag med fyra löst sammanbundna vänner med yoganätverket Yogaslackers i Portland, Oregon, som gemensam nämnare. Kyle och Sujata kommer från USA, André från Ryssland och Camellia från Israel. Själv driver Stephanie en yogastudio på Vancouver Island och missar aldrig en chans till äventyr.

– Jag är mest van vid dagsturer och ett par i vårt team har ingen erfarenhet alls av berg. Men vi gillar utmaningar, det gör vi. Vi ska prova att navigera själva men fixar vi inte det så går vi med guiderna.

Kyle visar upp sitt lager av energibarar och macadamianötter; det ska gå snabbt och lätt

UTE FAKTA

MILJÖKÄMPEN TOMPKINS

Äventyraren och miljökampen Douglas Tompkins, som bland annat grundade The North Face, ägde över 800 000 hektar känslig mark i Chile och Argentina fram till sin död 2015. Tompkins föll i vattnet under en kajaktur på glaciärsjön Lago General Carrera på gränsen mellan Chile och Argentina 2015, 72 år gammal. Med på turen var hans vän och kollega Yvon Chouinard, som grundade outdoormärket Patagonia. Redan under sin livstid konverterade Tompkins en del av sina ägor till nationalparker i samråd med den chilenska staten, och den processen har fortsatt efter hans död.

På åtta dagar mötte vi inte en människa. Det gjorde gruppen väldigt sammansvetsad, men ibland var det skönt att skjuta ut sig.

Vissa sträckor navigerade de olika lagen på egen hand, men på glaciärer och i urskogen kändes det säkrast att haka på guiderna.

Företaget Nigsa guidar grupper i chilenska Patagonien, och fyller ut sin karta i takt med att nya toppar bestigs och mäts.

En sommardag i Eldslandet kan jämföras med en på Island eller Lofoten – vädret växlar snabbt, från vind och kyla till sol och lä.

Cordillera Darwin. Bergskedjan som hindrar vågorna från Antarktis att slå upp över Tierra del Fuego. Från andra hållet gräver sig djupa fjordar in i massivet och glaciärer kalvar rätt ner i havet.

”HAR MAN EN GÅNG SETT DEN BERGSKEDJAN BÄR MAN DEN ALLTID MED SIG.”

att bli mätt. Max sju kilo på ryggen, tycker han.
– De som grundade Yogaslackers har kört tävlingen här flera gånger, alla som träffar dem blir inspirerade. Vi har fått en massa bra tips om mat och utrustning, det gäller att inte släpa med sig en massa onödiga saker.

Tidigt nästa morgon går båten över Magellans sund till den lilla staden Porvenir, huvudort på den chilenska delen av Eldslandet. Här lastar vi om till minibussar och drar iväg längs dammiga landsvägar. Totalt kör vi i åtta timmar, varav de sista på en halvfärdig väg som Stjepan och hans team fått tillåtelse att använda.

Framåt skymningen blir vi avsläppta och vadar några kilometer i lärhög grönska mot Campamento 1 vid den lilla sjön Lago Despreciado. Där slår vi upp tälten och stupar i säck.

RÄTT IN I VÄGGEN

När vårt larm ljuder klockan 07 har polackerna redan fällt sitt tält, knäppt alla knappar och smuttar på morgonkaffet.

– Dzien dobry, hälsar Rafal. God morgon. Den första fullvärdiga dagsetappen tar oss från saftiga blad och morgondagg, via en söndersmulad urskog som glaserats med ärtgrön mossa, och sedan vidare upp på kalvfjället. Det är där vinden slår emot oss. Och hagelsvårmen. Och dimman. Det är där vi går i klinch med Bamsekartan.

Precis som yogagänget hade vi tänkt navigera själva mellan de utmärkta lägerpunkterna, men redan i dalen med de fem topparna och Vicks Blåsjön börjar vi alltså vackla. Enligt Stjepan tar det tio timmar att nå Campamento 2 med den rutt han rekat i förväg, och ska vi bana oss en egen väg får vi nog räkna med minst ett par till. Vi tar påtår och ser det polska laget hasta nerför branten och gnugga sig in i en vägg av frodig grönska.

Här snackar vi tät skog. Grenar och slanor sträcker sig efter ryggäckar och stavar, det är som att brottas med en grön bläckfisk. Här och där syns en ljuskägla där solen lyckats leta sig in.

Är det bara jag, eller är vi på väg uppåt igen? Gruppen sträcks ut och ibland hörs ett förvirrat ”hello?” inifrån bladverket. GPS, kompass och satellittelefon känns plötsligt som meningslös barlast i ryggfåsan, inte en chans att vi drar iväg själva.

TURKOSA VATTENFALL

På två timmar förflyttar vi oss tre kilometer. När kalvfjället tar vid vädrar vi nordbor morgonluft, det här kan vi ju – bara att snöra ihop luvan och stega på. Ibland påminner miljön om svenska fjäll, topparna är som mest 2 000 meter höga och det är en hel del grus och blocksten. Men just som man vant sig dyker ett nytt vykort upp, med turkosa vattenfall och osannolika klippformationer. En hord vildhästar galopperar förbi och jagar upp en kondor i luften.

Eldslandet är Sydamerikas största ö, i sin hel-

André från Ryssland var i lag med yogagänget, men gillade att dra iväg på egen hand.

het ungefär lika stor som Irland. Öns sydvästra delar, som fortfarande är vilda och väglösa, tillhör Chile och en mer exploaterad flak i öster tillhör Argentina. Delningen har varit grund till en hel del kontroverser genom åren, men sedan något decennium är det ganska lugnt.

ETT SVENSKT AVTRYCK

Efter nästan exakt tio timmars vandring deklarerar Stjepan att Campamento 2 väntar bakom nästa krök. Där nere vid floden är den polska flaggan redan hissad.

Sofie och Magnus slår upp vårt tält medan jag drar igång köket. Torra strumpor på och varm kycklinggryta i hand, sedan smyger vi runt mellan tälten och känner in stämningen. Mexicanerna tycks vara vid liv, de gnager förnöjt på varsitt storpack salami. Camellia och Sujata har blivit överkörda av varsin ångvält och resten av yogagänget roar sig med akrobatiska övningar på stranden.

Nästa morgon lämnar vi tälten och det mesta av packningen i Campamento 2; Stjepan har rekat en dagstur på 25 kilometer till Lago Este, med tre små toppar och en mindre glaciär på vägen.

Tyvärr bjuds det återigen på dimma, hagel och kronisk motvind – men ögonblicket då dimlocket lyfter och en regnbåge sträcker sig över dalen ger valuta för insatsen.

Nästa pass finns inte med på kartan. Det betyder med största sannolikhet att ingen har satt sin fot där, enligt Stjepan.

– Vi har aldrig gått så långt åt det här hållet och det är inga andra som rör sig här. Ibland ser man någon fiskare i kanten av nationalparken, men de lämnar inte bilvägarna.

– Men ursprungsbefolkningen då, försöker jag. Hur kan man veta att inte indianerna traskade runt här på sin tid?

– Jag har aldrig sett några som helst spår eller lämningar efter människor, säger Stjepan. Ingen har sett det. Och här uppe finns varken mat, vatten eller skydd så de hade ingen anledning att ta sig ända hit.

När compadre Magnus inser att det finns ett pass att döpa kan ingen hejda honom. Som en guanaco spänstar han upp i stenskrovlet och snart ser vi en Rocky-siluett lyfta händerna mot skyn där uppe i dimman. Namnet Paso Lagom kommer till

UTE FAKTA

ELDSLANDET & CHILENSKA PATAGONIEN

Resa hit: Punta Arenas i södra Chile är världens sydligaste stad med mer än 100 000 invånare och en knutpunkt för äventyr i chilenska Patagonien. Nås med direktflyg från Santiago de Chile. Buss finns som alternativ, det tar dock uppemot tre dygn i effektiv restid. Väl på plats i Punta Arenas rekommenderas hyrbil om du vill utforska området. Det finns flera kända firmor i staden, men se till att boka i förväg under högsäsongen januari–mars.

Boende: I Punta Arenas finns alla sorters boenden, från enkla vandrarhem till finare hotell. I nationalparkerna kan du tälta i olika tältläger för en billig peng – dock har kravet på förbokning hårdnat.

Klimat: Punta Arenas och trakterna där omkring har sommar och högsäsong i januari–mars, då är medeltemperaturen 15 grader. Framåt maj–juni kommer snön, men medeltemperaturen ligger under vinterhalvåret kring nollan.

Mer info: Interpatagonia.com, welcomepatagonia.com

1. Punta Arenas
2. Ushuaia
3. Cordillera Darwin

oss direkt och jag bokstaverar så att Stjepan kan uppdatera kartan.

Att vi skulle röra oss i stiglös vildmark kom inte som någon överraskning, men kan det verkligen stämma att området är så utforskat? Jag menar Sarek är ju också vilt, men där återfinns minsta sten på kartan.

En tid efter hemkomsten skapar jag med den svenske Eldslandet-kännaren och researrangören Alve Henricson, som bekräftar Stjepans bild:

– Det är jungfrulig mark där ute, helt klart. Stora områden är privatägda och det behövs tillstånd för att ta med sig en grupp. Men det är väldigt ovanligt att folk rör sig där, det är kusten och fjordarna som är de verkliga turiststråken.

VARM OCH TORRSKODD

Campamento 3 ser på kartan ut att ligga vackert till, precis vid floden Río Azopardo som mynnar ut i Fiordo Almirantazgo. På vägen dit kommer vi att passera flera mindre vattendrag – men först gäller det att inte låta sig slukas av ett enormt vattenfall.

Under Patagonian Expedition Race firar deltagarna sig över fallet med rep, berättar Stjepan, men vårt mål är att hålla oss kvar i slänten som sluttar mot fallet och sedan vada över floden några hundra meter längre ner. Det verkar lugnt, i slän-

ten växer både små bonzailiknande träd och tuvor med mossor som man kan ta spjörn mot.

Men träden är murkna och mosstuvorna glider som curlingstenar i den leriga jorden. Den sista biten går jag armgång mellan något sånär pålitliga stammar, ett dopp i fyragradigt vattenfall lockar inte alls.

Dånet från fallet hörs i flera timmar, medan vi jobbar oss vidare genom klafsigt myrmark och ny urskog i plockepinn-stil. Våra Lundhagskängor, som väckte visst munterhet i gänget innan vi startade, är plötsligt högintressanta. Är ni inte blöta? Inga skavsår? Men nog fryser ni lite om fötterna, åtminstone? Lättast är inte alltid bäst.

Efter en sista brant stigning ser vi Río Azopardo slingra sig i nästa dal – och ett gäng grävmaskiner som håller på med något slags markarbete. Om man googlar ”mal placé” torde just den här bilden dyka upp. Det har bara gått något dygn sedan vi döpte ett pass där ingen tidigare satt sin fot, och här nere ska det uppenbarligen byggas flygplats.

Stjepan och hans guidekollegor gillar inte exploateringen. Det finns starka internationella intressen som jobbar för att bevara den unika miljön i Tierra del Fuego, med en rad svampar och växter som bara finns här, men samtidigt vill chilenska myndigheter öka tillgängligheten.

Selen går sönder när Armando ska fira sig över floden Río Mascalcello ...

”Jag hade kunnat dra iväg med floden ända till Kap Horn, eller till Antarktis!”

4 TIPS

NÄR DU ÄNDÅ ÄR HÄR ...

Punta Arenas är en bra utgångspunkt för äventyr i de södra delarna av Patagonien. Med hyrbil, båt eller buss kan du till exempel ta dig till ...

Isla Magdalena

Den här lilla ön är hem för 120 000 toksöta små magellanpingviner, som bor i hålor i marken.

Att göra: På ön går en led man måste följa för att inte störa pingvinerna. Se men inte röra!

Ta dig dit: Ön ligger mitt i Magellans sund och det går båtturer från Punta Arenas flera gånger i veckan. Båtarna avgår drygt tre kilometer norr om stan, själva överfarten tar knappt två timmar och efter en timme på ön vänder båten tillbaka. Boka online eller på turistbyrå i Punta Arenas.

Mer info: islamagdalena.com

Torres del Paine

I nationalparken Torres del Paine hittar du bland mycket annat de ikoniska topparna Las Torres, glaciären Glaciär Grey och sjön Lago Nordenskjöld som uppkallats efter den svenske polarforskaren.

Att göra: Vandra, spring, paddla, rid eller spana efter lokala djur. Här finns guanacos, vildhästar, kondorer, flamingos och pumors. Boende i stugor eller eget tält måste bokas i förväg.

Ta dig dit: Med bil har du större frihet att ta dig runt i parken men det går också bussar från Punta Arenas (40 mil).

Mer info: torresdelpaine.com

Puerto Natales

Mellan Punta Arenas och Torres del Paine ligger den lilla staden Puerto Natales, också den en bra utgångspunkt för äventyr. I grunden en vindpinad fiskeby, numera turistmetropol för folk i vandringskängor.

Att göra: Bo bekvämt i Puerto Natales och ta dagsturer åt olika håll (främst till Torres del Paine, 15 mil). Och missa inte de svarthalsade svanarna i hamnen.

Ta dig dit: Hyrbil eller buss från Punta Arenas, det är cirka 25 mil.

Mer info: welcomechile.com / puertonatales

Ushuaia

Kanske mest känt som utgångspunkt för båtresor till Antarktis och Kap Horn. En mysig och modern liten stad med ett helt fantastiskt läge – just vid världens ände.

Att göra: Vandra i nationalparkerna, paddla eller kryssa i Beaglekanalen och längs kusten, utforska närliggande glaciärer och pingvinkolonier.

Ta dig dit: Hyr en bil eller åk buss, det går turer från Punta Arenas regelbundet. Räkna dock med att det tar en hel dag (60 mil). Från Buenos Aires går direktflyg hit.

Mer info: patagonia-argentina.com

– Tillgänglighet för vem? frågar sig Stjepan. Folk härskring vill inte ha strapats, de vill ha hotell med toalett.

Turens vackraste väder sammanfaller med elva kilometer träsktramp. Min en gång förfrusna näsa bränns genast illröd i solen och glaciärisen glittrar på bergssidorna. Men i träsket prövas pannbenet. Och knäsenorna. Och skodonen. Magnus längtar hem till sin nya flickvän, Sofie muttrar om märkliga vägval.

EN ENKEL TILL ANTARKTIS

Det krävs en nära-döden-upplevelse för att lätta upp stämningen och den bjuder Armando på. För att nå Campamiento 4 behöver vi korsa en forsande flod och guiderna har förberett en enkel zipline på platsen. En efter en förses vi med sele, kopplas fast och far över till andra sidan. Armando också – dock under tumult, eftersom hans sele lossnar mitt under färden.

När skräcktjuten övergått i skratt spekuleras det vilt i vad som hade hänt om han faktiskt trillat i. Skulle vi hunnit ikapp honom vid Kap Horn, eller var det Antarktis nästa? Vi finner det för gott att upprätta testamenten och Armandos salamilager ska vid hans eventuella frånfalle tillfalla det svenska laget. När jag nu skriver detta kan jag tycka att laget som bara hade med sig nötter och

energibarer borde fått förtur, men det var inget vi tänkte på där och då.

Efter alla vedermödor bestämmer sig mexikanerna för att stanna kvar i lägret dagen därpå, medan vi andra tar en dagstur till Cordillera Darwin. Bergsmassivet, som sträcker sig längs kontinentens sydkust och klyvs av djupa fjordar, bestogs första gången så sent som 2011 av en grupp franska militärer. Det är ett av världens mest svårtillgängliga bergsområden, enligt klätterkällor på nätet, med gott om ytligt bling-bling i form av kritvita huggtänder och isblå glaciärer som kalvar rätt ner i havet.

De högsta topparna är inte mycket högre än Kebnekaise, men någon bestigning blir det inte tal om för vår del. Målet för dagen är passet mot Dödens dal, som lovar magnifik utsikt över stora delar av Darwinmassivet.

”MUY, MUY BONITO”

Det var Cordillera Darwin som greppade tag om Alve Henricson, berättar han under vårt skajpsamtal. Med sin båt Searcher transporterade Alve forskare till och från oländiga områden i världshaven när förälskelsen slog till.

– Har man en gång sett den bergskedjan bär man den alltid med sig, så är det bara. Det är som om man skulle hålla vatten i trakterna runt Chamonix

och segla runt bland topparna, säger han.

Det är med skyhöga förväntningar jag klättrar den sista biten upp till passet och snubblar fram tills jag ser Dödens dal och den vita tandraden i fjärran. Jag sitter en lång stund och bara tittar, troligen bergtagen. Filmaren Walter slår igång kameran och ber mig berätta vad jag känner, ”En español, por favor”. De andra får avlägga vittnesmål på vilket språk som helst, men Walter har gått in för att bättra på min skolspanska den här veckan.

Jag vill säga att han kan sticka ut mina ögon nu om han vill, jag har sett mer än jag vågat drömma om. Men istället hackar jag fram något i stil med ”Es muy, muy bonito” – mycket, mycket vackert.

Medan vi sitter där i solen och knaprar på våra sista chokladbitar kommer Magnus, Kyle och Stephanie tillbaka från en avstickare till ett par tusenmeterstoppar i närheten. Magnus deklarerar att den ena nu heter La Topa Ebba, efter hans dotter. High five på den, sedan vänder vi hemåt.

Efter Cordillera Darwin känner jag mig nöjd. Inte så att jag vill snabbspola två dagar framåt i tiden och ta planet hem, men det känns lite mindre viktigt att veta exakt vad som dyker upp bakom nästa krök. Är det en mäktig glaciär? Ett isblått vattenfall? Ett plockepinn av murkna trädstammar, eller en ensam guanaco som gnäggar från en minimal klippavsats? Det kan faktiskt kvitta. ❧

Pjotr och Agniezska i det polska laget pekar ut rätt riktning. De var vana navigatörer och gick inte bort sig många gånger.

Sofie Lantto, Magnus Hagström och Marie Kjellnäs var de präktiga svenskarna som var mätta, torra och glada mest hela tiden.

Marie trampar vatten på väg till Campamiento 5.